

**Историята за зелената змия и красивата
лилия,
Джорджия, 68в**

Рудолф Шайнер

For Members of the Anthroposophical Society

THE STORY OF THE GREEN SERPENT AND
THE BEAUTIFUL LILY

Das Märchen von der grünen Schlange
und der schönen Lilie
von Goethe.

2 Lectures given by
Dr. Raskit Stalow

Две лекции, изнесени в Берлин и Кьолн върху „Приказката за зелената змия и красивата лилия“ на Гьоте. Преводачът е неизвестен. За тези лекции не е определен
GA#. „Приказката“ на Гьоте може да бъде намерена тук: [Приказката за зелената змия и красивата лилия](#) .

[Лекция I](#)

[Лекция II](#)

4 април 1

Историята за зелената змия и красивата лилия, Джорджия, 68в

Лекция I

4 април 1904 г., Берлин

Ако теософията твърди, че през последните няколко десетилетия е донесла нещо ново на света, това би могло лесно и много ефективно да бъде опровергано. Защото е лесно да се повярва, че някоя конкретна истина или постижение в специфичен клон на човешкото познание, в човешкото схващане за света или в неговия свят на мисълта, може да обогати напредващите векове, но не и това, което се отнася до най-съкровено и дълбоко същество на човека – източникът и произходът на цялата човешка мъдрост – би могло да се появи във всеки конкретен момент. Само по себе си това не би могло да се повярва; следователно е съвсем естествено вярата, че теософията може да донесе или иска да донесе нещо съвсем ново, да предизвика известно недоверие към самото движение.

Но откакто теософията си е поставила за цел да окаже влияние върху съвременната цивилизация, тя винаги се е описвала като притежател на древната, първична мъдрост, която човекът винаги е търсил и се е стремил да придобие в много различни форми през различните епохи. Задача на Теософското движение е да търси тези форми в различните религии и светогледи, чрез които народите през вековете са се стремили да се пробият до източника на истината. Теософията е извадила наяве факта, че в различните епохи, дори в най-първобитните времена, мъдростта, чрез която човекът се е стремил да постигне целта си, винаги е била в най-дълбоката си същност една и съща. Това е истина, теософията ни учи да бъдем скромни по отношение на постиженията на нашето време.

Добре известното твърдение, което в липсата си на смирение се хвали с напредъка, постигнат през 19-ти век, се усеща като особено ограничено, когато наблюдаваме живота в по-дълбок смисъл, простиращ се през стотици хиляди години. Но не искам да ви връщам към тези първобитни епохи.

Бих искал да ви попитам, чрез примера на една велика личност от съвремието, как се е опитал да осъществи мъдрото учение, записано в гръцките храмове: „Познай себе си!“ Този, който е приел тази поговорка, е бил в пълна хармония с учението и възгледите на теософията. Тази личност е не друг, а Йохан Волфганг фон Гьоте. Той със сигурност принадлежи не само на немската нация, но и на много други цивилизовани хора на днешната епоха и всъщност принадлежи повече или по-малко на всички нас. Гьоте е дух, който ни въздейства по много специален начин. Без значение към коя част от живота му се обърнем в изучаването му, ние откриваме не само великия Поет, който е превъзходно присъстващ там, но ако се

задълбочим в темата, скоро ще открием в него Мъдреца, към чиято мъдрост се връщаме отново след дълги години, винаги за да открием нещо ново. Откриваме, че Гьоте е бил един от онези духове, които са имали в себе си неизчерпаем запас от величие. И ако сме се научили да добавяме към собствения си малък запас от мъдрост, като се връщаме към Гьоте отново и отново, ние постоянно се удивляваме отново и се възхищаваме на това, което преди е било скрито от нас, защото в нас самите не е имало отклик на царството, което се е изразявало чрез него. Колкото и изтънчен да е човек, колкото и мъдрост да е открил в Гьоте, ако след няколко години се обърне отново към него, той отново ще се убеди, че все още има безкраен запас от красиво и добро в произведенията на Гьоте. Това преживяване може да се случи особено с онези, които дълбоко вярват в еволюцията на човешката душа. Често се казва, че в своя „Фауст“ Гьоте е създал един вид Евангелие. Ако това е така, тогава освен Евангелието си Гьоте е създал и един вид тайно Откровение, един вид Апокалипсис. Този Апокалипсис е скрит в неговите произведения, той представлява заключението на неговите „Забавни немски странствания“ и се чете само от малцина. Винаги ме питат къде в произведенията на Гьоте се намира този „Märchen“! И все пак, както току-що казах, той е заключението на гореизложеното. В тази приказка Гьоте създава произведение на изкуството с вечна красота. Директното, символично впечатление от произведението на изкуството няма да бъде нарушено, ако сега се опитам да дам интерпретация на тази приказка; Гьоте е вложил в тази приказка най-съкровенията си мисли и представи.

В последните години от живота си той казал на Екертман: „Скъпи приятелю, ще ти кажа нещо, което може да ти бъде полезно, когато преглеждаш моите произведения. Те никога няма да станат популярни; ще има отделни хора, които ще разберат какво искам да кажа, но не може да става дума за популярност на моите писания.“ Това се отнасяло главно до втората част на „Фауст“ и това, което той имал предвид, било, че човек, който се наслаждава на „Фауст“, може да има пряко художествено впечатление, но този, който може да достигне до тайните, скрити във „Фауст“, ще види какво се крие зад образите. Но аз не говоря за втората част на „Фауст“, а за „Приказката за зелената змия и красивата лилия“, в която Гьоте е говорил по още по-интимен начин, отколкото в първата. В хода на тази лекция ще се опитам да разкрия мистериите, скрити в тези забележителни картини, и да обясня защо Гьоте е използвал тези символични образи, за да изрази най-съкровенията си мисли. Всеки, който е способен да разбере Приказката, знае, че Гьоте е бил теософ и мистик. Гьоте е бил запознат с онези мъдрост и разбиране за света, които се опитваме да представим по популярен начин в теософията; и самата Приказка е доказателство за това; само че по времето, когато Гьоте е писал, все още не е било полагано усилие да се облекат най-висшите истини в думи и да се излагат в открити лекции със силата на разума; тези най-съкровени човешки

психически истини тогава не са били говорени открито. Тези, които са им давали поне намек, са ги обличали в символична форма и са ги изразявали чрез символи. Това е бил древен обичай, датиращ от Средновековието, когато се е смятало, че е невъзможно да се вложи най-висшето прозрение в абстрактната форма, а че е необходим някакъв вид опит или посвещение. Това е правело невъзможно за хората да говорят за тези истини, които са вярвали, че е необходим определен вид настроение, някаква специална душевна атмосфера, за да се разберат такива истини; те не могат да бъдат схванати само с интелекта. Необходимо е било определено настроение, определено разположение на душата, което ще нарека психическа атмосфера. Езикът на разума им се струваше твърде сух, твърде сух и студен, за да изрази най-висшите истини. Освен това те все още запазваха някакво убеждение, че онези, които трябва да научат тези истини, първо трябва да се направят достойни за тях. Това убеждение доведе до това, че в древността, чак до 3-ти век сл. Хр., истината за човешката душа и човешкия дух не се е разкривала публично, както е сега, а онези, които са желаели да достигнат до такива знания, първо е трябвало да бъдат подготвени да приемат това, което е трябвало да им бъде дадено в Светилищата на Мистериите. Там всичко, което е било запазено от тайните на природата и законите на циклите, е било разкривано като нещо, което, накратко казано, не може да бъде научено и разпознато като сухи истини, но които учениците трябваше да разпознаят като живи истини и да се научат да ги живеят. Тогава не ставаше въпрос за мислене на мъдростта, а за нейното живеене; не просто за проникване на мъдростта с блясъка на интелекта, а за превръщането ѝ в движеща сила на живота, така че човек да се преобрази чрез това. Известна срамежливост трябва да притежава човек пред Светая Светих; той трябваше да разбере, че истината е божествена, че е проникната от Божествената Космическа Кръв, която привлича в личността, така че божественият свят да живее отново вътре в него. Разпознаването на всичко това беше включено в думата „развитие“. Това трябваше да бъде съвсем ясно на Мистика и това беше, което той трябваше да постигне чрез етапите на пречистване, по пътя към Мистериите, той трябваше да придобие святата срамежливост пред Истината и да бъде откъснат от копнежа по сетивните неща, от скърбите и радостите на живота, от всичко, което ни заобикаля в ежедневието. Светлината на Духа, която ни е необходима, когато се отдръпнем от профанния живот, ще я получим, когато се откажем от другия. Когато сме достойни да получим Светлината на Духа, ще сме станали други хора; тогава ще обичаме с истинско, искрено съчувствие и преданост това, което сме свикнали да гледаме като на сенчесто съществуване, живот в абстрактен план. Тогава ще живеем духовния живот, който за обикновения човек е просто мисъл. Но мистикът се научава да жертва Аза, който се вкопчава в ежедневието, той се научава не само да прониква в истината с мисълта си, но трябва да я живее докрай, да я осмисля в себе си като Божествена Истина, като Теософия. Гьоте е изразил това убеждение в своя

„Западно-Източен диван“:Тогава ние живеем духовния живот, който за обикновения човек е просто мисъл. Но мистикът се научава да жертва Аза, който се вкопчва в ежедневието, той се научава не само да прониква в истината с мисълта си, но трябва да я живее докрай, да я осмисли в себе си като Божествена Истина, като Теософия. Гьоте е изразил това убеждение в своя „Западно-източен диван“:Тогава ние живеем духовния живот, който за обикновения човек е просто мисъл. Но мистикът се научава да жертва Аза, който се вкопчва в ежедневието, той се научава не само да прониква в истината с мисълта си, но трябва да я живее докрай, да я осмисли в себе си като Божествена Истина, като Теософия. Гьоте е изразил това убеждение в своя „Западно-източен диван“:

Докато нямаш това, тази „умиране в превръщането“, ти си само мрачен гост на тъмната земя –

Именно към това са се стремели мистиците от всички епохи – да позволят на низшата природа да изчезне и да позволят на това, което обитава в Духа, да се разгърне; угасването на сетивната реалност, за да може човекът да се възнесе до Царството на „Божествените цели“. „Да умреш, за да станеш“. Ако не притежаваме тази сила, не познаваме силите, които вибрират в нашия свят, и сме само „trüber Gast“ (мрачен гост) на нашата Земя. Гьоте е дал израз на това в своя „Западно-източен диван“ и се опитва да го представи във всички различни части на „Приказката“ за „Зелената змия и красивата лилия!“ Преходът на човека от един етап на съществуване към по-висш. Това е била загатката, която той искал да разреши, загатката как човек, който живее в ежедневието – и който може да вижда само с очите си и да чува с ушите си – може да се добере до това „умиране и ставане !“.

Това беше въпросът за мистиците от всички епохи; и този велик въпрос винаги се е наричал „Духовна Алхимия“. Преобразуването на човека от обикновената душа в Дух-душа, за която нещата на Духа са също толкова реални, колкото са нещата на тази Земя, като маси, столове и т.н., за обикновения човек. Когато алхимичната трансмутация се е случила в човек, той е бил считан за достоен да му бъдат съобщени най-висшите истини, след което е бил въведен в Светая Светих. След това е бил посветен и снабден с учения, които са го инструктирали относно целите на природата, онези цели, които преминават през плана на света. Това е посвещение от този вид, което е описано от Гьоте, посвещението в Мистериите на този, който е бил удостоен да ги получи.

Има две доказателства за това – първо, самият Гьоте е положил много усилия, за да се запознае с тайната, която може да се нарече Тайната на Алхимията. Между изследванията, които е правил в Лайпциг и Страсбург, той вече е открил, че Алхимията има духовна страна и е знаел, че обикновената Алхимия не е нищо

друго освен отражение на Духовното и всичко, което се знае за Алхимията, се състои само в символичните изрази на реалностите. С други думи, той е говорил за онази Алхимия, която се занимава със силите на вътрешния живот.

Алхимиците също са оставили указания как това може да се осъществи. Тъй като са могли да опишат преобразуването на човешките сили само чрез символи, те са говорили за това как едно вещество се преобразува в друго. Всичко, което са разказвали за преобразуването на материята, се е отнасяло до това, което човешкият душевен живот е развил в себе си на по-висок етап, когато се е преобразил духовно. Всичко, което великите духове са разкрили за Духовните сфери на онези хора, които все още са обвързани с ежедневиия живот, е било възприемано от тях като отнасящо се до преобразуването на вещества и метали в ретортите и са положили големи усилия да се опитат да открият чрез какви мистериозни методи може да се осъществи преобразуването на веществата. В една част от своя „Фауст“ Гьоте ни показва какво самият той е разбирал по отношение на подобни неща. В първата част на „Фауст“, в разходката пред градината, той ясно посочва лъжливите, погрешни и дребнави материални представи, които се поддържат за Алхимията. Той се подиграва на онези, които се стремят с такива трескави усилия да открият тези тайни и които изливат нисшите субстанции, според безброй рецепти, в компанията на Адептите.

„Там Червен лъв, с омъжена лилия,

„Смел ухажор, в хладката баня,

„От булчинска беседка на булчинска беседка се носеше ускорено

„Измъчван от пламтящия гняв на голия огън.“

Съюзът с лилията, на който Гьоте се подиграва, е това, което той иска да илюстрира в своята приказка „За Зелената змия и красивата лилия“.

Най-висшата трансмутация, която човек може да постигне, е илюстрирана от Гьоте със символа на Лилията. Тя е от същото значение като това, което наричаме Най-висша свобода. Когато човек следва първичните и вечни закони, в съответствие с които трябва да завършим първичния и вечен кръговрат на нашето съществуване, и ако той също така разпознае първичната и вечна еволюция на своята свобода, тогава той ще се окаже на определен етап от своето развитие, който се осъществява чрез разположение на душата, което може да бъде описано със символа на Лилията. Най-висшите сили на душата, най-висшето състояние на съзнанието, в което човек може да бъде свободен, защото тогава той няма да злоупотребява със свободата си и никога няма да създава смущения в кръга на свободата – това състояние на душата, което е било съобщено на мистиците в Мистериите, в които те са били колективно трансмутирани – от всички времена е било описвано като „Лилия“. Това, което Спиноза изразява в края на своята „Етика“ (сух и математически, както е бил и в другите си писания) – когато казва, че човекът се е възнесъл във висшите сфери на съществуването и е проникнал в тях посредством законите на природата

– това състояние на духа може да се опише и като Лилия. Спиноза го описва като царството на Божествената Любов в човешката душа, царството, в което човек не прави нищо по принуда, а в което всичко, принадлежащо към областта на човешкото развитие, се случва в свобода, преданост и абсолютна Любов, където всичко произволно се преобразува от онази Духовна Алхимия, в която всяка дейност се влива в потока на свободата.

Гьоте е описал тази Любов като най-висше състояние на Свобода, като битие, свободно от всички желания и мечти на нашето ежедневие. Той казва:

„Себелюбието и Еговолята не са постоянни, те са прогонени от Егото. Тук трябва да бъдем добри.“ Божествената Любов, за която говори Спиноза и която той желае да постигне чрез Духовна Алхимия, – тя е това, с което човек трябва да се обедини, тя е това, с което човек трябва да обедини волята си. Човешката воля, активна на всеки етап, е това, което във всички епохи е било известно като „Лъв“, съществото, в което Волята е най-силно развита, и затова мистиците винаги са наричали волята на човека: „Лъв“. В Персийските Мистерии е имало седем Посвещения; първо Гарванът, после Окултистът, после Воинът; в четвърти клас ученикът вече е бил способен да погледне назад към живота си от другата страна и наистина е станал Човек, затова персите са наричали този, който е преодолял етапа на Лъва, персиец. Това беше петият етап и човек, който беше стигнал дотам, че действията му се движеха бързо, точно както Слънцето се движи по Небесата горе, беше наричан Слънчев бегач. Но този, който извършваше всичките си действия от абсолютна и непрестанна любов, беше смятан от персите за принадлежащ към степеня на „Отца“. На четвъртата степен човек стоеше на кръстопътя; тогава той имаше, освен физическото си тяло, своя етерен двойник и това тяло, което е подчинено на законите на страстите и желанията, желанията и инстинктите; сега той беше организиран за по-висш живот. Тези три тела образуват, според теософията, нисшата част на човека. От тях се ражда нисшият човек. Когато човек беше посветен в тази степен и можеше да види тази връзка, персите го наричаха „Лъв“. Тогава той стои на кръстопътя и това, което го принуждаваше да действа според законите на природата, се превръща в безплатен дар на Любовта. Когато достигне осмия етап на Посвещението, когато се е развил в свободен човек, който може да си позволи да прави, от свободна любов, това, към което преди е бил подтикван от собствената си природа, тази връзка между Лъва и свободно любящото същество е описана в „Алхимия“ като „мистерията на човешкото развитие“. Това е мистерията, която Гьоте представя в своята „Приказка“. Преди всичко той ни показва как този човек на волята стои там, привлечен към физическия свят от по-висши сфери, от сфери, за които самият той не знае нищо. Гьоте е наясно с факта, че човекът, що се отнася до неговата духовна природа, произлиза първоначално от по-висши сфери; че е бил воден в това, което Гьоте представя като света на материята, света на сетивното съществуване, това е Земята на брега на Реката.

Но в „Приказката за зелената змия и красивата лилия“ има две Земи, едната от тази страна на Реката, а другата отвъд. Неизвестният лодкар превежда човека от другата страна в Земята на сетивния свят; – и между Земята на духовното съществуване и сетивния свят тече Реката, водата, която ги разделя. С вода Гьоте описва това, което мистиците от всички епохи са символизирали като вода. Дори в Битие същото значение се прилага към тази дума, както у Гьоте. В Новия завет също откриваме този израз в разговора между Исус и Никодим. „Който не се роди отново от вода и Дух, не може да влезе в Небесното царство.“ Гьоте е разбрал перфектно какво се е означавало с изрече „роден отново от вода“. И можем да видим в какъв смисъл го е разбрал чрез своята „песен на Духа“.

Сееле де Меншен	Душата на човечеството
Не виждаш водата!	Колко е подобно на водата!
Шиксал де Меншен	Съдбата на човечеството
Какъв е същият вятърът!	Колко подобно на вятъра!

Светът на човечеството, светът на копнежите и желанията, светът на страстите и желанията е земя, вмъкната между нашия Дух и нашите сетива. Нашите сетива не познават нито добро, нито зло, те не могат да грешат. Всеки, който се задълбочава в този въпрос, знае, че когато изучаваме законите на природата, не можем да говорим за добро или зло. Когато изучаваме природата в животинския свят, откриваме, че има нежелателни и полезни животни, но не можем да говорим за добри и лоши. Едва когато човек се потопи във водата – в душевния свят – той става способен на добро и зло. Този свят, който е вмъкнат между духовния и света на сетивата, е Реката, през която Духът преминава от непознатите сфери. Най-съкровено в човека е пресякло Реката на страстите и желанията – и когато премине през по-нататъшно развитие, той става като Блуждаещия огън.

Така човекът е подчинен на законите в себе си, след като е прекосил Реката и преди да е получил Божествената Искра, която ще го отведе в другия свят. Затова той е свален на брега от Лодкаря, който превежда хората през Реката от далечния до близкия бряг. Никой не може да бъде воден от Лодкаря, но всички могат да бъдат доведени от него. Чувстваме се доведени без никакви собствени действия, от силите, разположени под нашето съзнание, които предхождат действията ни. Чрез тези сили се чувстваме поставени в света на сетивните усещания – от другата страна; Лодкарят, който ни е превел от Земята на Духа, ни е поставил в този свят и не може да ни върне обратно в онази страна, в която обаче трябва да се върнем – Земята на красивата Лилия. Блуждаещите светлини искали да платят на Лодкаря за пътуването му със злато, но той поиска плодове от Земята, които те не притежавали; нямали нищо друго освен злато и той не искал да му се плати с него. Златните монети, казал той, са вредни за Реката, тя не може да носи такова злато;

което означава, че човек може да купи мъдрост с плодовете на Земята. Това е дълбока мъдрост; златото символизира силата на мъдростта, обитавана в човека, и това е неговият водач през живота. Тази сила на Мъдростта се усеща, когато човек е поставен сред нещата на сетивата, като силите на знанието и разума. Но тази мъдрост не е мъдростта, която подпомага неговото развитие. Когато тя е част от човешката природа, тя го прави егоистичен и търсещ себе си. Ако тази сила на разума и това знание се обединят с това, което тече в Реката, техните страсти биха хвърлили огромни вълни; защото винаги, когато човек не постави мъдростта си в служба на безкористността, а просто я хвърли в Реката, когато култивира (frohen) страстите си, Реката хвърля големи вълни. Следователно е невъзможно да се насити Реката със злато; с тази мъдрост. Така Лодкарят хвърля обратно мъдростта, която все още не е преминала през етапа на безкористността. Той я хвърля обратно в бездната, където цари най-дълбоката тъмнина, и там тя е погребана. Ще чуем защо е така.

Лодкарят поискал три зелки, три артишока и три глави лук. – Така той изисква плодовете на Земята. И така, по какъв начин човек може да постигне своето развитие? Чрез облагородяване на низшите сили на желанието в своята природа, така че да пречисти сетивната природа в себе си и да хвърли тази пречистена природа в Реката, и по този начин... ето за това говори Шилер в писмата си за естетическото възпитание на човека. Само онзи разбира свободата, който е освободил собствената си природа; – когато външната сетивна природа е толкова облагородена, че търси доброто и красивото, защото вече не е заблуждавана от страстта, когато вече не хвърляме мъдростта си в Реката, а възнаграждаваме страстите си с плодовете на Земята, така че самата ни сетивна природа да бъде поета от тях, точно както плодовете на Земята биха били приети от Реката, тогава ние сме достигнали първата степен на посвещение, изразена в думите: „Трябва да знаете, че не мога да бъда платен, освен с плодовете на Земята.“ След това Блуждаещите огньове продължават по-нататък от тази страна на Реката, което означава, че човекът се опитва да следва по-нататък своя собствен начин на живот. От тази страна на реката той среща зелената Змия, символ на човешките начинания, на човешкото познание. Тази Змия преди това е имала чудесно преживяване – Лодкарят е прекарал златното парче и го е скрил в цепнатина на Земята, и тук Змията го е намерила. Мъдростта, която тласка хората напред, все още е скрито съкровище, скрито в мистериите, следователно, ако човек желае да намери мъдрост, той трябва да я търси далеч от всяко човешко егоизъм. Когато човек се е удостоил да я получи, тя ще бъде намерена на правилното ѝ място; – Змията, символ на човешкия стремеж към знание, се пронизва със златото; това „аз“ е изцяло пронизано от мъдрост и става светло. Тогава Змията поискала от Блуждаещите Огънца това, което е причина за гордост за егоистичния човек, когато той се мятал около себе си и се убожда с това – това човешко знание, което, когато

се използва в служба на егоизма, е нежелателно и безполезно, ще бъде постигнато, когато човек пълзи смирено по земята, както прави Змията, и се стреми да разпознае реалността парче по парче. Ако човек стои там, горд и надменен, той никога няма да го постигне, той може да го получи само когато като Змията върви хоризонтално по земята и живее в смирение – тогава златото на мъдростта е на мястото си. Тогава човек може да се осмели да се проникне с мъдрост – ето защо Блуждаещите Огънца наричат Змията свой роднина и казват: „Ние наистина сме роднини от страната на светлината.“ Наистина те са роднини, мъдростта, която служи на себе си, е роднина на мъдростта, която служи на смирението; Змията е роднина на Блуждаещите Огънца.

Сега разказът разказва по-нататък, че Змията е била под Земята в пукнатините на скалата и там е срещнала нещо, наподобяващо човешки форми – Змията е стигнала до храм; това не е нищо друго освен символ на Мистериозните храмове от всички епохи – този скрит Храм, който се е намирал в пукнатините под Земята, е символ на Светилищата на Посвещението. В този Храм Змията е намерила тримата велики жреци на Посвещението; тези жреци са били надарени с най-висшите сили на човешката природа, които теософията нарича Атма, Будхи, Манас. Те са наречени от Гьоте Царят на Красотата, Царят на Мъдростта и Царят на Силата или Волята; – с тези три основни сили на душата, в които човешката душа трябва да бъде посветена, Мистикът е трябвало да бъде съединен в Храма на Мистериите – и Гьоте представлява Змията, цялата светеща отвътре, защото е приела златото на мъдростта, смирението.

Старецът с лампата е друга фигура – какво представлява той? Той има лампа, която има особеността да свети само когато има друга светлина. Тъй като Змията е светеща и осветява вътрешната Зала на Мистериозния Храм със собствена излъчваща светлина – Гьоте изразява тези мисли в друг пасаж с думите: „Ако око не беше чувствително към Слънцето, то не би могло да възприеме светлината.“ Тук той изразява с поетични думи това, което е изразил в приказката с картини; това, което ние в Антропософията наричаме „окултно знание“, е изразено от стареца с лампата – светлината на окултното знание не може да свети за никого, който не се е подготвил да я приеме.

Това не се вижда от никого, който не е издигнал пътя си до онзи по-висок етап на развитие, на който неговият висш Аз, неговата безкористна природа, блести отвътре, носейки светлина срещу светлината – най-висшата мъдрост се нарича окултна, защото се появява само когато човек донесе собствената си светлина, за да я срещне. Когато тези две светлини, интуитивната светлина отгоре и светлината, идваща от личността, светят една в друга, те тогава дават това, което човек преживява в своята трансмутация като Духовна Алхимия – тогава пространството около него става светлина, тогава той се научава да разпознава най-висшите Духовни сили, даровете на тримата Царе; Мъдрост, Красота и Сила – дарът на

златния Цар е Мъдростта, този на сребърния Цар е Красотата или Благочестието, дарът на бронзовия Цар е Сила или силата на Волята. Човек може да разбере най-съкровените си сили само когато се срещне със светлината на лампата, която може да свети само когато вече има светлина. Тогава тримата Царе се появяват в сиянието си и едновременно с това значението на четвъртия Цар става очевидно – Царят, който е съставен от металите на останалите трима; – той е символ на нисшата природа, в която благородните сили на Мъдростта, Красотата и Силата работят заедно като безреден и нехармоничен хаос. Тези три сили, които живеят в една високо развита душа, могат да се намерят и в нисшите природи, макар че там те са хаотични и нехармонични. Този четвърти Цар е Царството на настоящия свят; – Хаотичната смесица от Мъдрост, Красота и Сила – душевните сили, които могат да достигнат най-висшето само когато работят хармонично заедно, – си влияят взаимно по хаотичен начин в настоящата епоха. Старецът каза за четвъртия крал „Er wird sich setzen“ (тук ще седне) – Хаотичната смес ще изчезне, когато това, за което Гьоте толкова пламенно копнееше, се сбъдне, тоест, че Храмът вече няма да бъде скрит, а ще бъде издигнат на пълната дневна светлина, когато се издигне от дълбините и всички хора ще могат да служат в Храма на Посвещението, който ще бъде мост, през който всички хора ще могат да преминават напред-назад. Това ще бъде време, когато всички хора ще се удостоят да бъдат повлияни от най-висшата мъдрост, благочестие, сила и воля. Тогава Храмът ще е изпълнил задачата си. Той ще се е издигнал над реката на страстите и силите на страстта ще станат толкова чисти и благородни, че най-висшето Духовно ще може да се издигне в Храма, в ялната дневна светлина, над потока от страсти и желания. За тази цел е необходимо човечеството да бъде изпълнено със „Stirb und werde“ (умиране и ставане), което Гьоте толкова ясно очертава в своя „Западно-източен диван“. Гьоте често е бил питан за решението на загадката и той отговарял: „Решението на загадката се крие в самата приказка, а не само в една дума.“ „Има пасаж от разговора в Храма, който приемаме за решение на загадката. Решението не е нещо, което може да се изрази с думи, а във вътрешна решителност; това е посочено от Гьоте в приказката. Змията каза: „Ще се пожертвам, ще се пречистя чрез безкористност.“ Именно това трябва да се приеме като най-дълбокото решение на загадката, то е... действие, а не доктрина. Досега човек можеше да премине през Реката само по два начина. Единият беше, когато по обяд зелената Змия се провираше през Реката и образуваше мост, така че по обяд беше възможно да се премине през Реката. Това означава, че в днешната епоха има моменти в живота на човека, когато Слънцето е по обяд за него, когато той е узрял да се отдаде на най-висшата Духовна светлина; но той винаги е отвлечан отново и отново от тези обедни моменти на живот, в долния свят, пълен със страсти. В такива обедни моменти избраникът на Духа може да премине от брега на сетивния живот към брега на Духа.

Но има и друг начин да се премине през Реката, а именно вечер, когато сянката на големия гигант е хвърлена през Реката – и това може да образува мост, но само в часа на здрача. Какво е тази сянка на големия гигант? Гьоте навлиза по-задълбочено в този въпрос със своите близки и доверени приятели; с тях той говори за силите, символизиращи от него в „Приказката“. Веднъж, когато Шилер планира пътуване до Франкфурт, Гьоте му пише: „Много се радвам, че не дойде тук, на Запад, защото сянката на гиганта можеше да те застигне неподготвено.“ Значението на гиганта е ясно изразено и в самата „Приказка“ – гигантът, който е слаб, не може да направи нищо сам; но сянката му може да образува мост към далечния бряг. Този гигант са грубите механични сили на природата. Неговата сянка понякога е способна, когато светлината вече не е силна, да преведе хората с груби страсти през Реката. Това са хората, които, когато ясното им дневно съзнание угасне, преминават в Страната на Духа в транс, сомнамбулизъм, психическо видение или някое от многото подобни състояния на душата. По този начин ясното дневно съзнание също е било угаснато в дивите делириумни действия, чрез които по онова време хората са се опитвали да си пробият път в това царство на Свободата. Те искаха да проникнат в царството на красивата Лилия – но само сянката на гиганта може да се простира отвъд. Човек е способен да преодолее страстите си само в сумрака на съзнанието си, когато е в почти безсъзнателно състояние, а не когато живее в ясно съзнание. Това са двата начина да се достигне отсрещният бряг: първо , в светлите моменти на обедния час, чрез Змията; и второ , в сумрака на съзнанието – чрез сянката на гиганта.

Но едно нещо трябва да се постигне: Змията трябва да се пожертва напълно. Тя не само трябва да превежда хората през Реката на страстите по обяд, но и по всяко време на деня трябва да е готова да образува моста от едната страна до другата; така че не само малцина да могат да я прекосят, но всички хора да могат да преминават напред и напред по всяко време. Змията взела това решение, както и Гьоте; Гьоте посочва епоха на безкористност, когато човек няма да постави силите си в служба на по-нисшото си аз, а в служба на безкористността.

Има още няколко мисли, свързани с тези основни мисли за Приказката. Днес не мога да навлизам във всички тях и ще засегна само няколко. Намираме жената на стареца с лампата, тя е свързана с представителите на човешкото окултно знание. Тя пази къщата на стареца. При нея идват Блуждаещите огньове, те са облизали цялото злато от стените и веднага са раздали цялото злато, което ги е обогатило, така че живите „Мопове“, които са изляли златото, е трябвало да претърпят смърт. Старецът е силата на разума, която ражда това, което е полезно. Само когато окултната сила се обедини с това, което движи материалната цивилизация напред, когато най-висшето се обедини с най-нисшето в света, самият свят може да следва правилния си път на развитие. Човекът не бива да бъде отклоняван от ежедневието, а трябва да пречисти ежедневната цивилизация. В света човекът е заобиколен в

жилищата си от това, което виси като злато по стените. Всичко, което го заобикаля, е златото. От една страна, той е човек на знанието, а от друга – полезен човек. Така той е обгърнат от двойния опит на човешката раса; целият колективен опит на човечеството е събран в човешката наука. Тези, които се стремят към това, търсят написаното в писанията. Те, така да се каже, облизват историческата мъдрост. Това е, което обгражда човека в неговите стремежи; това е, с което човек трябва изцяло да се проникне. Но то не може да бъде полезно за живота. Живите Мопове погълнаха златото и умряха от него. Тази мъдрост, която управлява само като мъртвата мъдрост на книгите и която не е съживена от Духа, убива всичко живо. Но когато тя отново се съедини с източника на Мъдростта, с красивата Лилия, тогава тя се събужда за живот. Ето защо старецът дава мъртвите Мопове на жена си, за да ги занесе на красивата Лилия. Лампата има една голяма особеност - всичко мъртво е оживяло чрез нея; а това, което е било живо, е било пречистено от нея. Тази трансмутация се предизвиква у човека от окултно знание. Освен това, Блуждаещите Огънца умоляват старицата да плати дълговете си към Лодкаря. Тези три плода представляват човешкото чувство за полезност в материалната цивилизация, което е да се отдава почит на страстите. Защото откъде би трябвало да идват действителните движещи сили на природата, ако не от техниката, от култивирането на материалната природа? Интересен факт е, че сянката на гиганта, докато се издига от Реката, отнася със себе си един от плодовете на Земята, така че на старата жена остават само два. Сега тя се нуждаеше от три за Лодкаря и затова трябваше да се откаже от Реката. Тогава се случва нещо, нещо изпълнено със значение. Тя трябва да потопи ръцете си в Реката, при което става толкова черна, че едва остава видима. Тя все още е там, но е почти незабележима. Това ни показва връзката между външната цивилизация и света на страстите. Материалната цивилизация трябва да бъде поставена в служба на Астрала, на душата. Докато природата на човека не е достатъчно облагородена, за да се предложи като данък на Реката на страстите, дотогава техниката остава в дълг на Реката на човека (душата на човека). Докато човешките усилия са посветени на човешките страсти, човек работи невидимо върху нещо, чиято крайна цел не може да възприеме. Тя е невидима, но все пак е там; може да се усети, но не е външно възприемаема. Всичко, което човек прави по пътя към великата цел, докато не изплати дълговете си към Реката или Душата, – всичко, което трябва да хвърли в Реката на страстите, става невидимо, като ръката на жената на стареца с лампата. Докато сетивната природа не е напълно пречистена, докато не е погълната, така да се каже, от огъня на страстта, тя не може да свети и остава невидима; това е, което вълнува старата дама толкова много, че тя вече не може да отразява никаква собствена светлина. Това би могло да се разгледа по-подробно, по-подробно; всяка отделна дума е изпълнена със смисъл. Но би ни отвело твърде далеч, ако навлизаме във всичко това днес.

И така, нека побързае към голямото шествие, в което срещаме младеж, който се опитал твърде рано да залови красивата Лилия и по този начин осакатил всичките си жизнени сили. Гьоте казва (на друго място): „Човек, който се стреми към свобода, без първо да е освободил собственото си вътрешно „аз“, попада по-дълбоко от преди в оковите на необходимостта. Ако не се освободи, ще бъде убит.“ Човек, който се е подготвил, който е бил пречистен в Мистериите и Храма на Мистериите, за да може да се съедини по подходящ начин с Лилията, само той ще избегне смъртта. Този, който е умрял за по-нисшото, за да се роди отново във висш смисъл, може да сграбчи Лилията. Настоящото време е представено от осакатения младеж, който е искал да постигне най-висшето чрез насилие. Той се оплаква на всички, които среща, че не може да получи Лилията. Сега трябва да се направи достатъчно узрял, за да го направи, и за тази цел трябва да се обединят силите, символизиращи от онези, които са участвали в шествието. То се състоеше от стареца с лампата, Блуждаещите огньове и самата красива Лилия. Така процесията включваше всички различни красиви сили и беше водена надолу в пукнатините на Земята до Храма на Посвещението. Това също е дълбока черта на загадъчната Приказка, тъй като позволява на Блуждаещите огньове да отворят вратата на Храма. Егоистичната мъдрост не е безцелна, тя е необходим етап на преход. Човешкият егоизъм може да бъде преодолян, ако е подхранван от мъдрост и проникнат от златото на истинското знание. Тази мъдрост може да бъде използвана за отваряне на Храма. Онези, които несъзнателно служат на мъдростта във външен смисъл, ще бъдат отведени до истинските светилища на мъдростта. Онези учени мъже, които се заравят само в книги, въпреки това са наши водачи. Гьоте не подценява науката. Той знаеше, че самата наука отваря Храма на Мъдростта; знаеше, че всичко трябва да бъде доказано и прието от науката и че без нея не можем да проникнем в Храма на най-висшата Мъдрост. Самият Гьоте е търсел тази мъдрост навсякъде. Той смяташе себе си за достоен да разпознае най-висшето откровение в духовния живот, в изкуството, едва след като премине през изучаването на науката. Той търсел мъдрост навсякъде, във физиката, биологията и т.н. – И така, той допуска Блуждаещите Огънца в Храма, тези, които почиват само на себе си, заемат фалшива позиция спрямо другите, спрямо другите, които влизат чрез опит и наблюдения, подобно на Змията. Те карат Храма да се отвори и процесията да влезе. Сега следва това, което Гьоте е възнамерявал да приложи към цялото човечество; целият Храм се издига нагоре и се издига през цепнатината в Земята. Храмът вече може да бъде издигнат над Реката на Душата, над Реката на страстите и желанията, защото Змията се е пожертвала. Азът на човека е станал безкористен, Змията се е превърнала в скъпоцен камък, който образува стълбовете на моста. И сега хората могат по-свободно да се придвижват напред-назад от сетивния свят към света на Духовното.

Съединението между чувството и духа се осъществява от човека, когато той става безкористен, чрез жертва на себе си, каквато е направила Змията, която се е предложила като мост над Реката на страстите. Така Храмът се е издигнал от пукнатините на Земята и сега е достъпен за всички, които преминават моста, както за тези, които преминават с кола, така и за тези, които ходят пеша. В самия Храм се срещахме отново с тримата Царе; и младежът, който е бил очистен, като е разпознал трите душевни сили, сега им е представен. Златният Цар се приближава до него и казва: „Паси овцете ми“ – с това Гьоте изразява мисъл, която е била дълбоко запечатана в душата му, а именно да се съедини красотата с благочестието. Това е заповедта, дадена в Библията. Той прилага тези думи към младежа в същия смисъл, както когато в Рим е стоял пред статуята на един Бог и е казал: „Ето необходимост (notwendigkeit), тя не може да бъде различна от това, което е, това е...Бог. Чувствам, че гърците са действали според същите Божествени закони, които аз търся.“ Лична бележка на Гьоте е, когато той кара сребърния Цар да се яви като Красота и Благочестие: И тогава Царят на Силата идва при младежа и казва: „Мечът в лявата ръка, а дясната ръка свободна“ – мечът не е трябвало да служи за атака, а за защита. Трябвало е да се постигне хармония, а не конфликт. След това събитие младежът е посветен в трите душевни сили; четвъртият Цар няма какво повече да каже, той се потапя в себе си. Храмът се е издигнал от скривалището си в ясната светлина на деня. Вътре в Храма е издигнат малък сребърен Храм, който не е нищо друго освен преобразената колиба на Лодкаря. Забележителна черта е, че Гьоте е преобразил колибата на Лодкаря – този, който ни пренася в земята на Духа – в чисто разтопено сребро, така че тя се превръща в малък олтар, малък Храм, Светая Светих. Тази колиба, която представлява най-святото в човека, най-дълбоката сърцевина на неговото същество, която той е запазил като спомен за земята, от която е дошъл и в която Лодкарят не може да го върне, представлява нещо, което е съществувало преди нашата еволюция. Това е споменът, че сме произлезли от Духа – споменът за това стои като Светая Светих в Храма. – Гигантът – грубата сила на природата, която живее в природата без Духа и не би могла да действа сама чрез себе си, а само като сянка – е получил забележителна мисия. Сега този гигант стои изправен и сега показва само времето. Това е дълбока мисъл – когато човекът е оставил настрана всичко, принадлежащо на нисшата му природа, и е станал изцяло одухотворен, тогава нисшите сили на природата вече няма да изникват около него в първоначалната си елементарна сила – под формата на бури, както правят сега – механичната груба сила на природата тогава ще изпълнява само механична служба; човекът винаги ще се нуждае от тези механични сили на природата, но те вече няма да имат власт над него, той ще ги използва в службата си. Неговата работа ще бъде часовниковата стрелка на духовната култура, тя ще бъде часовниковата стрелка, сочеща редовната механична необходимост, и ще се движи редовно като хода на часовник. Самият гигант тогава вече няма да е необходим. Не трябва да тълкуваме

Приказката педантично, като тълкуваме всяко дума, но трябва да проникнем с чувство в това, което Гьоте е искал да каже и което е нарисувал в такива красиви картини. Гьоте в своята „Приказка“ извади наяве това, което Шилер е изразил в своите „Естетически писма“ – съюзът на Необходимостта със Свободата. Това, което Шилер се е опитал да изрази в тези писма, Гьоте не е могъл да схване с абстрактна мисъл, а го е дал под формата на Приказка. „Когато искам да изразя тези мисли с цялата им жива сила, ми трябва картини, картини и картини, каквито древните жреци на Посвещението са използвали в Мистериите.“ Той не е учил учениците си чрез абстрактни мисли, но като им представи цялата драма на Дионис, като им показва великия ход на еволюцията на човека, на възкресението на Дионис; и той показва също това, което се случва невидимо в драмата на „Дионис и Озирис“. Така Гьоте искаше да изрази това, което живееше в него, под формата на драма и картини, затова няма да тълкуваме Приказката по обичайния начин, а както теософията би ни научила да правим, като представяне на обединението на нисшата природа на човека с висшата; обединението на физическото с етерното тяло; жизнената сила и страстите и желанията с висшата природа на човека: - трите чисто духовни душевни сили Атма, Будхи, Манас, които ние представихме като тримата Царе. Това е ходът на еволюцията на човека до времето, когато всеки човек ще бъде самият той Посветен. Това е, което Гьоте се опита да изрази по истински теософски начин. Точно както онези жреци на Посвещението изразяваха своята мъдрост под формата на картини, така и Гьоте изрази в картини в своя Апокалипсис това, което представлява еволюцията на човечеството - това, което някой ден ще стане най-висшият акт на човека - преобразуването на нисшата природа във висша и преобразуването на нисшите метали, нисшите душевни сили, в златото на мъдростта. Трансмутацията на това, което обитава единствено в чистия благороден метал на мъдростта, е представена от Царя, въплътен в златото. Гьоте е искал да изрази тази човешка алхимия, тази духовна трансмутация, по малко по-различен начин от това, което е скриел окултно във втората част на „Фауст“. Гьоте е бил в истинския смисъл на думата теософ. Той е разбирал какво означава, че всички преходни неща, които виждаме със сетивата си, са само символи, но е разбирал също, че това, което човек се опитва да направи, е невъзможно да се опише, а може да се постигне чрез действие и че „Unzulängliche“ е това, което живее сред нас от тази страна на реката, и ние трябва да го преживеем, ако целта на човешката еволюция трябва да бъде изпълнена. Гьоте също е изразил това в тази насока в „Chorus Mysticus“ и го е включил във втората част на „Фауст“. Най-висшата душевна сила в човека е символично представена като красивата Лилия, а мъжкият принцип – силата на Волята – се съединява с нея. Той изразява това с красивите и изразителни думи, с които завършва втората част на „Фауст“. Тези последни стихове са мистично кредо. Можем да ги разберем напълно само когато видим как нашият

собствен интимен живот отново оживява в историята за зелената змия и красивата лилия.

Още преди края на 18-ти век, когато Гьоте преминава към работата си върху втората част на „Фауст“, неговата природа вече е била преобразена и той е постигнал видението за един по-висш свят.

От дълбоко значение е да разберем думите, написани от Гьоте в неговото завещание, втората част на „Фауст“, след като е завършил своя път на Земята. След смъртта му тази втора част е намерена в писалището му, затворена и запечатана. Той е дал тази книга като евангелие на света, като завещание. И това завещание завършва с неговото мистично кредо:

Alles Vergängliche ist nur ein Gleichnis
Das Unzulängliche hier wird's Ereignis.
Das Unbeschreibliche, hier ist's getan,
Das ewig Weibliche zieht uns hinan.

Един превод е следният:

Всички неща са преходни
, но като изпратени символи,
земната недостатъчност
тук се превръща в събитие.
Неописуемото, ето го, то се случва.
Женската душа ни води нагоре и напред.

Лекция II

27 ноември 1904 г., Кьолн

Многократно сме подчертавали факта, че Антропософията не е нещо ново, донесено на човечеството само в наше време. Особено интересно е, че някои личности, които не са много зад нас във времето, могат да бъдат причислени към онези, които могат да бъдат описани като Антропософи. Освен Хердер, Жан Пол, Новалис и Лесинг, Гьоте се откроява като един от най-видните. Мнозина ще възразят срещу това твърдение, защото в неговите известни произведения не може да се проследи много Антропософия. По времето на Гьоте не е било възможно да се разпространяват езотерични истини на целия свят. Само в малки кръгове, като например този на розенкройцерите, е можело да се разпространяват висшите истини. Никой не е бил приет в това общество без подходяща подготовка: но онези, които са принадлежали към него, са давали различни намеци за неговото съществуване и това Гьоте е правил в много различни части от своите произведения. Само човек, изпълнен с мъдростта на Антропософията, може да чете правилно Гьоте. Невъзможно е например правилно да се разбере „Фауст“ без тази помощ. „Приказката“ е Апокалипсисът на Гьоте, неговите Откровения и в нейното символично представяне са скрити най-дълбоките тайни. Можем да разберем само когато имаме ключа към нея, че в тази Приказка Гьоте разкрива своята антропософска концепция за света. Шилер моли Гьоте да работи с него по списание, наречено „die Horen“, в което Шилер е допринесъл със статия „За естетическото възпитание на човешкия род“. В нея е поставен въпросът: „Как може човек, живеещ в ежедневието, да проповядва най-висшите идеали и да установи общение между свръхсетивното и това, което принадлежи на сетивния свят?“ По един чудесно впечатляващ начин той намира думи, за да посочи това, което му се струва мостът, водещ от сетивния свят към свръхсетивния свят. Гьоте обаче заявява, че за него би било невъзможно да говори за най-висшите въпроси на битието с философски термини, но че би го направил в една голяма картина. След това той допринася с „Приказката“, в която се опитва да отговори на въпроса си по свой начин, и я изпраща до списанието „Die Horen“. И на други места Гьоте се изразява в абсолютно антропософски смисъл. В ранната си младост той вече е скривал своите представи във „Фауст“. Между студентските си години в Лайпциг и престоя си в Страсбург Гьоте получава Посвещение от ръцете на човек, който самият той е дълбоко посветен в тайните на розенкройцерите. Оттогава нататък Гьоте говори на мистичен антропософски език. В първата част на „Фауст“ има едно забележително изречение, което попада под уводните бележки. То гласи: „Мъдрецът говори“. По това време Гьоте вече е имал антропософската идея, че днес сред нас има същества, които са по-напреднали в

еволюцията от човека и образуват стълба между него и свръхземните сфери, въпреки че и те са въплътени в тела.

Те са достигнали до знание, далеч надхвърлящо това, което може да се разбере чрез сетивата. Пасажът е следният:

„Духовният свят не е заключен;

умът ти е затворен.

Сърцето ти е мъртво!

Стани, учениче, изкъпи се и очисти.

Земната ти гръд в утринна червенина.“

Когато се запознаете с Якоб Бьоме, ще откриете един от източниците („Зората на движещата се Червенина“, астралният свят), от които Гьоте е създал своя свят на Теософията. В Гьоте има много неща, които можем да разберем само когато ги приемем в този смисъл. В поемата „Божественото“ Гьоте говори за закона, който наричаме Карма, а също така говори за възвишени същества:

„Nach ewigen ehern'n

Grossen Gesetzen

Müssen wir alle

Unser's Daseins

Kreise Vollenden.

Heil den unbekannten

Höheren Wesen

Die wir ahnen.“

В съответствие с могъщи железни закони,

всички ние трябва да изпълним циклите на нашето съществуване –

да се радваме на неизвестните висши Същества,

Когато ние обожаваме!

Том 2, страница 67 – 68.

Всеки, който иска словесно доказателство за антропософската линия на мислене на Гьоте, трябва само да прочете стихотворението, което под заглавие „Бог и светът“ е наречено „Споменът на Хауърд“.

Когато Гьоте разговаряше интимно с тези, които бяха в същата ложа, той говореше за идеалните Божествени Същества, които са пред човека и му блестят като прототип. Това, което той написа в поемата „Символ“, например, беше предназначено за тесен кръг:

„Doch rufen von drüben

Die Stimmen der Geister

Die Stimmen der Meister.“

Гласовете на духовете,

гласът на Учителите,

зов отгоре.

Тук той говори открито за Учителите, защото говори интимно на своите братя от Ложата. Но най-далеч ни води в своята Приказка за „Зелената змия и красивата

лилия“. В нея откриваме трите царства, в които живее човекът - физическото, душевния свят или астралния свят и духовния свят. Символът на астралния или душевния свят е водата - Гьоте винаги е символизирил душата с вода, както в поемата си „Съдбата и душата“. Книга 11, страница 46.

„Seele des Menschen Wie Gleichs't du dem Wasser! Schicksal des Menschen Wie gleichs't du dem Wind!“	„Душата на човек, колко подобна на водата! Съдбата на човек, колко подобна на вятъра!“
--	---

Той беше запознат и с духовните сфери, в които човекът живее между две възплъщения, между смъртта и прераждането; това е Девачан, Царството на Боговете. Човекът непрестанно се стреми да достигне това царство. Алхимиците приемаха химичните процеси като стремеж към това духовно царство. Те го наричаха „Лилията“, „царството на Лилията“. А човека наричаха „Лъвът“, който се бори за царството, а Лилията е булката на Лъва. Гьоте посочва това в своя „Фауст“, когато казва:

„Тогава червен лъв с лилия, женен,
смел ухажор.“

В нея Гьоте говори за брака на човека с духа („в хладка баня“, банята на душата. Душата, водата, червеният лъв, човекът). В приказката Гьоте също представя трите царства. Царството на сетивата – като единия бряг; царството на душата – като реката, и Девачан (Духовното царство) като този бряг, на който се намира градината на красивата лилия, която за алхимиците е символ на Девачан. Цялата връзка на човека с трите царства е символизирана в тази красива история. Пристигнахме от царството на Духа и се стремим да се върнем там.

Гьоте е пренесъл Волята на Вълшебните Огънца от царството на духа в царството на сетивата чрез Лодкаря. Лодкарят може да преведе всеки, но не може да го върне обратно. Ние идваме оттам не по собствена воля, но не можем да се върнем обратно по този начин. Ние сами трябва да намерим пътя обратно в духовното царство.

Волята на Вълните приема златото като храна, ядат го и то прониква в телата им. Но в същото време го хвърлят от себе си на всички страни. Искат да го хвърлят на Лодкаря като плащане, той обаче казва, че Реката не може да носи злато, това би я накарало да се разбунтува диво. Златото винаги означава мъдрост. Волята на Вълните са тези, които търсят мъдрост, но не я смесват с природата си, а я отдават обратно несмилаема. Реката е душевният живот; съвкупността от човешки инстинкти, желания и страсти. Когато мъдростта се внесе в това, душата се изхвърля в състояние на смущение. Гьоте винаги е посочвал, че човек първо трябва да премине през Катарзис (пречистване), преди да може да приеме мъдростта. Защото, ако мъдростта се внесе в неочистените страсти, те стават фанатични; и тогава човек остава роб на нисшето си его. Изкачването от Кама към Мана е опасно, освен ако

едновременно с това нисшето его не се жертва. По този повод Гьоте казва в своя „Западноевропейски диван“, книга 4, страница 17

„Und so lang du das nicht hast Dieses Stirb and Werde Bist du nur ein trülber Gast Auf der dunklen Erde.“	„Докато не постигнеш това умирање или превръщане, ти си само мрачен гост на тъмната Земя.“
--	---

Човек трябва да е готов да се жертва. Волята на Вълните все още е в Ахамкара, робите на нисшето Его. Тази мъдрост не може да трае вечно. Душевният живот трябва да се пречиства бавно и да се издига бавно.

Волята на Вълшебниците разпръсква златото си по поляната. Там те срещат Змията, която я поглъща и се съединява с нея. Змията има силата да не изпълни Егото си с гордост, да не му позволи да стане егоистично, да не се издигне с гордост до изправено положение, а да следва пътя си в хоризонтално положение и да се придвижи в пукнатините на Земята и там постепенно да постигне съвършенство.

Представен е Храм, който се намира в пукнатините на земята.

Змията вече беше минала през това и беше усетила, че в него се крият мистериозни същества. И сега идва Старецът с лампата. Змията, чрез златото, което беше погълнала, стана светеща и Храмът е осветен от нейното сияние. Лампата на Стареца има свойството да свети само там, където има светлина, и тогава свети с много особена светлина. Така, от едната страна е Змията, светеща чрез златото, а от другата - Старецът с лампата, която също е светлина. Чрез това двойно осветление всичко в Храма става видимо. В четирите ъгъла са четирима царе; златен, сребърен, бронзов цар и един, съставен от смесица от всички тях. Досега те не можеха да бъдат видени от Змията, той можеше да ги намери само чрез допир; но сега те стават видими чрез собствената си светлина. Те са трите висши принципа на човека и четирите низши принципа. Бронзовият цар е Аتما - божественото Его; Сребърният цар е Будхи – любовта, чрез която всички хора могат да се разберат, а златният цар е Манас, Мъдростта, която излъчва в света и може да приеме излъчващата Мъдрост. Когато човек е придобил Мъдростта по безкористен начин, тогава той може да вижда нещата в истинската им природа, без завесата на Мая. Трите висши принципа на човека сега стават видими за Змията. Златният цар е Манас, защото златото винаги означава Манас. Четирите нисши принципа на човека са символично представени от четвъртия цар, който е съставен от смеси. Аتما, Будхи и Манас са привлечени в сферите на Феномените, но в състояние на дисхармония. Само когато това е пречистено, може да се развие нещо, което не би могло да живее там, където липсва хармония.

Храмът е Светилището на Посвещението, школата на Мистериите, в която могат да влязат само онези, които самите носят светлина, когато са и безкористни като Змията. Храмът един ден трябваше да бъде разкрит и да се издигне над реката.

Това е царството на бъдещето, към което се стремим, тайните места на учението трябва да бъдат изведени на бял свят. Всичко, което е човек, трябва да се бори нагоре, трябва да стане хармонично, трябва да се стреми към висшите принципи. Това, което преди се е преподавало в Мистериите, трябва да стане явна тайна. Скитниците трябва да прекосят реката, трябва да преминат от сетивния свят към свръхсетивния свят и обратно. Цялото човечество ще бъде обединено в хармония. Старецът с лампата представлява човека, който днес може да постигне знание, без да се изкачва до върха на мъдростта, а именно до силите на благочестието на ума и вярата. Вярата изисква светлина отвън, ако наистина иска да доведе до висшите Мистерии. Змията и Старецът с лампата притежават силите на Духа, който вече свети в онези, които ще водят в бъдещето. Дори и днес всеки, който усеща тези сили, е наясно с това чрез определени тайни. Старецът казва, че знае три тайни. Но най-странното нещо се казва за четвъртата тайна. Змията хленчи нещо в ухото му, след което Старецът извиква: „Дойде времето, когато голям брой хора ще разберат кой е правилният път. Змията е обявила, че е готова да се пожертва. Тя е стигнала до точката, в която осъзнава, че човекът трябва да умре, за да стане.“ („Denn so lang du das nicht hast, dieses stirb and werde“) (Стига да не си го направил, това „умиране и ставане“!)

Да станеш“, в пълния смисъл на думата „да бъдеш“; това човек може да постигне само чрез любов, преданост и жертвоготовност. Змията е готова за това. Това ще се прояви, когато човекът е готов за тази жертва, тогава Храмът ще бъде издигнат над реката.

Волята на Вълшебниците не успяла да изплати дълга си; те трябвало да обещаят на Лодкаря да го уредят по-късно. Реката получила три от плодовете на Земята: три зелени глави, три лука и три артишока. Волята на Вълшебниците отишла при Жената на Стареца и там се държала по много странен начин; облизала златото от стените. Искала да се натъпче с мъдрост, за да може да го раздава отново. Мопс изяжда златото и умира; защото всичко живо трябва да умре от него; той не може да приеме истината и да я преобрази, както прави Змията, и затова то е смъртоносно. Старата жена трябвало да обещае на Волята на Вълшебниците, за да уредят дълговете си с Лодкаря. Когато Старецът с лампата се прибира, вижда какво се е случило. Той казва на Старата жена, че трябва да спази обещанието си, но също така трябва да занесе мъртвите Мопс на красивата Лилия, защото тя може да съживи всички мъртви неща. Старата жена отива с кошницата си при Лодкаря: - по пътя тя преживява две забележителни преживявания. Тя среща великия Гигант, чиято особеност е, че вечер хвърля сянката си през Реката, за да може скитникът да премине по нея. Освен това пътят е проходим и когато по обяд Змията прекосява реката. Гигантът може да направи мост, но когато Слънцето е в най-високата си точка, Змията също може да го направи; когато чрез сияйното Слънце на познанието човек издига своето Его до Божественото. В свещените моменти на

живота, в моментите на пълното заличаване на себе си, човек се съединява с Божеството.

Гигантът е грубото физическо развитие, през което човекът непременно трябва да премине. По този начин той достига и до онова царство, но само в сумрака, когато съзнанието му е затъмнено. Това обаче е опасен път, който се следва от онези, които развиват психически сили и изпадат в състояния на транс. Това преминаване на моста се осъществява в сумрака на трансa. Шилер също е писал веднъж за Сянката на Гиганта: „Това са тъмните сили, които водят човека през Прага.“

Когато Старицата минава покрай него, великанът взема от нея едно зеле, една глава лук и един артишок, така че тя запазва само част от това, с което трябва да плати дълга на Волята на Вълните. Тройното число по този начин вече не е пълно. Това, от което се нуждаем и което трябва да вплетем в душевния си живот, ни се отнема от силите на здрача. Има опасност да се поддадем на такива сили. Нисшите сили трябва да бъдат пречистени от душевните сили, самото тяло може да се възнесе само когато душата го абсорбира напълно. Всичко, което обгръща вътрешно зърно като в черупка, е символ на обвивките на човека. Индийската алегория описва тези обвивки като венчелистчетата на лотосовия цвят. Физическата природа на човека трябва да бъде пречистена в черупката му. Трябва да платим дълговете си и да отдадем нисшия си принцип на душевния живот. Изразихме плащането на този дълг, като казахме, че плащането трябва да се направи на реката. Това е целият ход на Кармата. Тъй като плащането на Старицата беше недостатъчно, тя трябваше да потопи ръката си в реката; След това тя можеше само да усети ръката си, но вече не можеше да я види. Това, което е във външния, физически облик на човека, това, което е видимо в него, е тялото. То трябва да бъде пречистено от душевния живот. Това означава, че ако човекът не може да плати с растителната природа, той остава в дълг. Тогава действителната телесна природа на човека става невидима; тъй като Старата Жена не е била в състояние да плати дълга си, тя става невидима. Егото може да се види само на дневна светлина, когато е пречистено от душевния живот; – „О, ръка моя, най-прекрасната част от мен“ – самата част от човека, която го отличава от животните. Това, което като дух свети през него – става невидимо, ако не е пречистено от неговата Карма.

Красивият юноша, който се стремил към царството на Лилията (Духовността), бил осакатен от нея.

Гьоте под това е имал предвид древната Мъдрост, за която човек трябва да бъде подготвен и пречистен и да е претърпял Катарзис, за да не може вече да достига до Мъдрост чрез грях, а да може да приеме в себе си висшата Духовност. Младежът не е бил подготвен от Катарзис. Всяко живо същество, което все още не е узряло, се убива от Лилията. Всички мъртви, преминали през „Stirb und Werde“, „Умиране и Ставане“, се възкресяват отново от Лилията. Сега Гьоте казва, че този, който е постигнал свобода в себе си, е узрял за свобода. Якоб Бьоме също казва, че човекът

трябва да се развие от по-нисшия си принцип. Този, който не направи това, преди да умре, бива унищожен при смъртта. Човекът първо трябва да узрее и да бъде пречистен, преди да може да влезе в царството на Духа (Лилията). В старите Мистерии човек трябва да премине през различни етапи на пречистване, преди да може да стане Мистик. Младежът също трябва първо да премине през тези етапи и той е воден през тях от Лилията. Змията символизира развитие. Виждаме как Лилията събира онези, които търсят новия път, всички онези, които се стремят към Духовното. Но Храмът първо трябва да бъде издигнат над реката. Всички те се движат към Реката, Волята на Вълните е отпред и те отварят вратата. Егоистичната Мъдрост е мостът към безкористната Мъдрост. Мъдростта води човека през себе си към безкористността. Змията се жертва. И сега разбираме значението на любовта, тя е Жертва на нисшия аз за доброто на човечеството, на пълно братство. Цялата група се движи към Храма, който се издига над реката. Младежът е съживен отново. Той е снабден с Аتما, Будхи, Манас; Аتما, във формата на Бронзовия Цар, се появява пред него и му дава меч. Това представлява висшата воля и не е свързано с нисшата воля. Аتما трябва да действа в човека така, че мечът да е от лявата му страна, а дясната му ръка свободна, дотогава човекът работи отделно; - Войната на всички срещу всички. Но когато човекът е пречистен, вместо война идва мир. Само когато човекът бъде пречистен, мирът ще заеме мястото на Войната; мечът тогава ще се носи от лявата страна, само за защита, оставяйки дясната ръка свободна за добри дела.

Вторият Цар символизира това, което някога е било известно като втори принцип. Будхи (Благочестие, настроението, в което човек се обръща с вяра към най-висшето). Среброто е символ на благочестието. Вторият Цар казва „Паси овцете ми“, защото тук става въпрос за силата на духа. Сиянието тук е това на Красотата. Гьоте свързва изкуството с чувство на религиозно благоговение. Той вижда в него проявлението на Божественото на царството; красивото сияние - царството на благочестието. Бронзовият Цар символизира сила без нисшите принципи, Сребърният Цар символизира мир, а Златният Цар - Мъдрост. Той казва: „ Разпознай най-висшето “. Младежът е човекът с четири принципа, който развива своите висши принципи. Четирите нисши са осакатени от духа, докато не преминат през пречистващото развитие; след това трите висши принципа работят хармонично заедно в Човека. Тогава той става силен и способен и може да се чифтоса с Лилията. Това е съюзът между душата и духа на човека. Душата винаги е представена като нещо женско в човека. Тук е представена Мистерията на вечното и безсмъртното. „Вечната женственост ни тегли напред“. Гьоте използва същия образ в своята история, в съюза на Младежа с красивата Лилия. Сега жертвеното човешко „аз“ и всичко живо преминават по моста, който се извива над реката. Скитници се разхождат напред-назад и всички кралства са обединени в красива

хармония. Старицата се подмладява, а Старецът с лампата се подмладжа; старостта е отминала и всичко е станало ново.

Малката колиба на лодкоходеца е позлатена и сега е запазена като вид олтар в Храма. Това, което човекът преди е поемал несъзнателно, сега го поема с пълно съзнание. Кралят на много части се е сринал. Волята на Вълните облизва златото от него, защото то все още е свързано с по-нисшото. Гигантът сега показва времето. Това, което преди бяха сетивните принципи (които могат да водят само в сенките), които водят човека в часа на здрача и принадлежат към сетивните неща, към природните условия, сега сочи към равномерния и правилен ход на времето. Докато човекът не е развил трите висши принципа, миналото и бъдещето са в конфликт. Гигантът тогава работи нехармонично. Сега, чрез тези идеални условия, времето е в хармония. Мисълта трайно укрепва това, което се е колебаело, и го прави стабилно.

„Was im schwankende Erscheinung lebt
Befestigt mit dauernden Gedanken“.

Това, което живее в преходни явления,
се оправдава от трайни мисли.

Фауст, Пролог в рая.

Това, което в питагорейските школи се е наричало „Ритъмът на Вселената“, „Музиката на сферите“, на планетите, ритмично въртящи се около Слънцето, се постига чрез осъществяването на Божествената Мисъл. За мистика планетата е била Същество от по-висш порядък. Така и Гьоте казва:

Die Sonne tönt nach Alter Weise,
In Bruder-Sphären Wettgesand,
Und ihre vorgeschriebene Reise
Vollendet sie mit Donnergang.

Слънцето изгрява по древен начин
в сферите на неговите братя-певци.
Той изпълнява отреденото му пътуване
„Сред гръмотевични гърмежи“.

Този човек наистина има способността да се развива до най-висшето Божествено, казва Гьоте в думите; „Wär nicht das Auge sonnenhaft, Die Sonne könnte es nicht erblicken; wohnt nicht in uns des Gottes eigene Kraft, Wie könnte uns Göttliches entzücken?“

Ако окото не беше създадено за слънчевата светлина,
то не би могло да гледа към Слънцето!
Ако в нас нямаше самата Божия сила,
как бихме могли да бъдем очаровани от Божественото?

